

Tora

T0577 - Tora pour dimanche, versets 1.1 à 1.6

Traduction de la Tora du jour incluant des commentaires de Rachi

Rappel des noms des fils de Ya'akov descendus en Egypte

Rappel: A la fin du Livre de *Bérèchite*, la Tora a raconté la mort de Ya'akov en Egypte. Le deuxième Livre, *Chémote*, commence par un rappel sur l'arrivée du Patriarche dans ce pays avec toute sa famille.

1. Voici les noms des fils d'Israël (Ya'akov), venus en Egypte; ils y accompagnèrent Ya'akov, chacun avec sa famille.

2. Réouvène, Chim'one, Lévi et Yéhouda.

3. Yissakhar, Zévouloun et Binyamine.

4. Dan et Naphtali, Gad et Acher.

5. Toutes les personnes composant la lignée de Ya'akov étaient au nombre de soixante-dix. Et Yossef était en Egypte.

6. Yossef mourut, ainsi que tous ses frères, ainsi que toute cette génération.

Suite page 31.

Commentaires sur les versets 1 et 5, tirés de Rachi et de Sforno*

Les fils de Ya'akov arrivés en Egypte avaient déjà été recensés de leur vivant (voir *Bérèchite* chap. 46), mais l'Écriture les recompte pour montrer combien ils sont chers au Saint béni soit-Il (*Rachi*).

Les fils de Ya'akov méritaient d'être rappelés par leur nom car, par leur conduite exemplaire, ils empêchèrent leurs contemporains de se dévoyer – contrairement aux Justes de la génération suivante qui ne furent pas aussi bien considérés aux yeux de D.ieu et des hommes (*Sforno*).

Rachi demande: Pourquoi la Tora répète-t-elle ici que «Yossef était en Egypte»? ☞

Néviim

N0578 - Néviim pour dimanche: Yécha'ya (*Isaïe*), versets 27.6 à 27.11Traduction incluant des commentaires des *Métsoudote**

Le châtime d'Israël est temporaire, alors que les autres peuples sont anéantis quand la mesure est comble

Introduction: Yécha'ya avertit le peuple que le culte idolâtre, la violence, l'injustice sociale et l'hypocrisie dans le service divin vont le condamner à l'exil. C'est aussi le prophète de la Rédemption, qui annonce le retour des exilés et la reconstruction du Temple aux temps futurs.

6. Aux temps futurs, Ya'akov étendra ses racines, Israël donnera des bourgeons et des fleurs, et ils couvriront de fruits la surface du globe.

תורה

יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד ן דמילוי יו"ד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה משבת שעברה:

שמות פרק א

א וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ: וְאֵלֶּיךָ שְׁמֵהּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּעֵלוּ לְמִצְרַיִם עִם יַעֲקֹב גְּבַר וְאַנְשׁ בֵּיתֵיהּ עֵלוּ: ב רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לֵוִי וַיהוּדָה: רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לֵוִי וַיהוּדָה: ג יִשָּׁשׁכָר זְבוּלֹן וּבְנֵימִן: יִשָּׁשׁכָר זְבוּלֹן וּבְנֵימִן: ד דָּן וּנְפֹתְלִי גָד וְאֲשֵׁר: דָּן וּנְפֹתְלִי גָד וְאֲשֵׁר: ה וַיְהִי כָּל־נַפְשׁ יִצְאֵי יִרְדְּ-יַעֲקֹב שִׁבְעִים נַפְשׁ וַיֹּסֶף הָיָה בְּמִצְרַיִם: וְהָיָה כָּל נַפְשׁוֹתָא נַפְקֵי יִרְכָא דְיַעֲקֹב שִׁבְעִין נַפְשֵׁן וַיֹּסֶף דְּהוּהּ בְּמִצְרַיִם: ו וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל־אָחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא: וּמֵית יוֹסֵף וְכָל אָחָוְהִי וְכָל דְרָא הַהוּא:

רש"י

(א) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אף על פי שְׁמֵנָן בְּחַיֵּיהֶן בְּשְׁמוֹתָם חָזַר וּמְנָאן בְּמֵיתָתָן לְהוֹדִיעַ חֲבָתָן שְׁנֵמְשֵׁלוּ לְכוֹכְבֵים שְׁמוּצִיאָן וּמְכַנְיָן בְּמִסְפָּר וּבְשְׁמוֹתָם שְׁנֵמְשֵׁלוּ בְּמִסְפָּר צְבָאָם לְכָלֶם בְּשֵׁם יִקְרָא: (ה) וַיֹּסֶף הָיָה בְּמִצְרַיִם.

On le savait déjà! En vérité, cette répétition doit être comprise comme un hommage rendu à Yossef, qui est resté aussi pieux après sa nomination comme vice-roi en Egypte qu'à l'époque où il gardait le bétail de son père.

נביאים

בישעיהו פרק כו

ו הַבָּאִים יִשְׂרָשׁ יַעֲקֹב וּפְרָחַ יִשְׂרָאֵל וּמִלְאֵוּ פְּנֵי־תֵבֶל תְּנוּבָה: יתְפַנְשׁוּן מִבְּנֵי

רש"י

(ו) הַבָּאִים יִשְׂרָשׁ יַעֲקֹב. הֵלֵא יְדַעְתֶּם מַה עָשִׂיתִי בְּרֵאשׁוֹנָה הַבָּאִים לְמִצְרַיִם אֲשֶׁר הִשְׁרִישׁ יַעֲקֹב צְצוּ וּפְרָחוּ

מצודת ציון

(ו) הַבָּאִים. תחסר מלת בימים ור"ל בימים הבאים ומעצמו יובן החסרון וכאומר אם מאז לא הערתי כל חמתי כ"ש בימי הגאולה ארחם עליהם ויתן יעקב את שרשו להיות מתפשט למרחוק וישראל יציף ויפרח ר"ל ימשלו עד למרחוק ויגדלו עד מאד . תנובה. כצמחי

מצודת דוד

(ו) הַבָּאִים. תחסר מלת בימים ור"ל בימים הבאים ומעצמו יובן החסרון וכאומר אם מאז לא הערתי כל חמתי כ"ש בימי הגאולה ארחם עליהם ויתן יעקב את שרשו להיות מתפשט למרחוק וישראל יציף ויפרח ר"ל ימשלו עד למרחוק ויגדלו עד מאד . תנובה. כצמחי

נביאים

גְלוֹתֵהוֹן וּתְבוּנוֹן לְאַרְעֵהוֹן תִּמְנֵן יִתְלִידוֹן דְּבִית יַעֲקֹב יִפְשׁוֹן וְיִסְגּוֹן דְּבִית יִשְׂרָאֵל וְיִמְלוֹן אִפִּי תַבַּל בְּנֵי בְנֵי: ז הַכְּמִכַּת מִכְּהוּ הִכְּהוּ אִם-כְּהָרַג הָרַגְו הָרַג: הַכְּמִחָתָא דְהוּה מַחֵי מַחֵהי אִם כְּקִטּוֹל קְטִילוֹהֵי יִתְקַטִּיל: ח בְּסִאסְאָה בְּשִׁלְחָה תְּרִיבְנָה הֶגְה בְּרוּחוֹ הַקְּשָׁה בְּיוֹם קָדִים: בְּסִאָתָא דְהוּיָתָא כְּאִיל פֶּה יְכִילוֹן לָךְ דְּהוּיָתָא שְׁלַח וּמַעִיק לְהוֹן הִנֵּי עֲלִיהוֹן בְּמִלָּא מִתְקִיף עֲלִיהוֹן בְּיוֹם לְיוֹט: ט לְכֹן בְּזֹאת יִכְפֹּר עוֹן-יַעֲקֹב וְזֶה כָּל-פְּרִי הָסֵר חֲטָאתוֹ בְּשׁוּמוֹ ׀ כָּל-אַבְנֵי מִזְבֵּחַ כְּאַבְנֵי-גֵר מְנַפְצוֹת לֹא-יִקְמוּ אֲשֵׁרִים וְחַמְנִים: בְּכֹן בְּדָא יִשְׁתַּבִּיקוֹן חוּבֵי בֵית יַעֲקֹב וְדִין כָּל עוֹבְדֵי אֲסִטוֹת חוּבוֹהֵי בְּשׁוּיָתָה כָּל אַבְנֵי אַגוּרָא כְּאַבְנָא גֵיר מְנַפְצָן לֹא יִתְקִימוֹן אֲשֵׁרִיא וְחַנְסִנְסִיא: י כִּי עֵיר בְּצוּרָה בְּדָד נֹוֹה מְשַׁלַּח וְנַעֲזֹב כְּמַדְבָּר שֶׁם יִרְעָה עַגְלָל וְשֶׁם יִרְבֵּץ וְכִלְהָ סַעֲפִיָּה: אַרִי קָרְתָא דְהוּת פְּרִיכָא בְּלַחֲוֹדָא תַתְּב תְּהָא מְטַלְטְלָא וּשְׁבִיקָא כְּמַדְבָּרָא בְּהֵ יִגִּיחוֹן צְדִיקָא וְיִבּוֹן יֵת נְכֻסְהָא וְיִסּוּפוֹן מִשְׁרִיתָהָא מְלִמְפָּק: יא בִּיבּוּשׁ קְצִירָה תְּשַׁבְּרָנָה נְשִׁים בָּאוֹת

רש"י

שם עד אשר מלאו וכו': (ז) הכמכת. וכל מכותיו מדה כנגד מדה: (ח) בסאסאה. באותה מדה: בשלחה. כששלחה מצרים את ישראל: תריבנה. המדה בסאה שלה: הגה. דיבר בדיבורו הקשה: ביום. שנאמר בו ברוח קדים עזה: (ט) וזה כל פרי. הטוב לו להסיר חטאתו כשישים אבני מזבחות במוותיו: כאבני גר. מין צבע: מנפצות. מדוקדקות: לא יקמו. למען לא יקמו להם עוד: (י) כי עיר בצורה. של עשו יהיה בדרך: נוה. מעון: משלח. מיושבי: שם ירעה עגל. אפרים שנמשל לעגל: סעפיה. ענפיה: (יא) ביבש קצירה. קצירי שרשיה: נשים. עם חלש פנשים: מאירות. גדליקו:

מצודת דוד

האדמה. (ז) הכמכת. ר"ל אף מאז שהכה בו וכי הכה בו באכזריות כמו שהכה המצרים שהכו את ישראל. אם כהרג הרוגיו. וכי הורג הוא כמו שהרג את המצרים שהרגו בו והוא כפל ענין במ"ש. (ח) בסאסאה. ר"ל במדה שחטאו במדה ההיא נפרע מהם ולא העיר כל חמתו. בשלחה תריבנה. כשהיה מריב עמה להפרע ממנה היה שופך חמתו על השדות והגנות לשלוח בהם שידפון וארבה ולא פגע בנפשות תחלה. הגה. הסיר הפרי ברוחו הקשה ביום שמנשבת בו רוח קדים העזה שברוחות. (ט) לכן. הואיל ורחמי עליו אעשה לו גם זאת להתכפר בדבר קל. וזה כל פרי. זה יהיה לו פרי טוב להסיר ממנו חטאתו להיות נמחל לו. בשומו. במה שיתוץ המזבחות העשויות לעבודת כוכבים וישים אבניהם מנופצות כדרך שמנפצים אבני גיר הדק היטב. לא יקמו. ר"ל בתנאי שלא יחזרו לסורם ולא יקמו מעתה אשרים וחמנים. (י) כי עיר בצורה. כי בעשות זאת אז העיר בצורה היא כרך גדול וכו' תהיה בדד מיושביה והנוה שלו תהיה משולח מיושביה ונעזב מהם כמדבר הנעזב מאנשים וכפל הדבר במ"ש. שם. במקום העיר הבצורה ירעה עגל וירבץ שמה ויכלה ענפי האילנות אשר יגדלו שמה. (יא) ביבש קצירה. כשתתייבש ענפיה תשבר מעצמה רצה לומר כשתתמלא סאתם ישברו מאיליהם

מצודת ציון

אדמדם. בשלחה. הוא שם כולל לשדות ולגנות וכן שלחך פרס רימונים (ש"ה שיר השירים ד). תריבנה. מלשון מריבה. הגה. ענין הסרה כמו הגו רשע לפני מלך (משלי כה). (ט) גיר. הוא הס"ד וכן על גירא די כתל היכלא (דניאל ה). מנופצות. ענין רציצה וכתיתה כמו ונפץ הכדים (שופטים ז). אשרים. אילן הנעבד. וחמנים. דמות מה עשוי לעבודת החמה. (י) בצורה. מלשון מבצר וחוק. בדד. יחידה מבלי יושביה כמו איכה ישבה בדד (איכה א). נוה. ענין מדור כמו נוה איתן (ירמיה מט). משולח. מגורש וכן הן ישלח איש את אשתו (שם ירמיהו ג). ירבץ. ענין השכיבה לנוח. וכלה. מלשון כליון. סעפיה. ענפיה כמו בסעפותיו קננו (יחזקאל לא). (יא) קצירה. כן נקרא הענף כמו

Néviim

7. D.ieu les a-t-Il frappés sévèrement comme Il frappa ses agresseurs? Ont-ils péri comme ont péri les victimes atteintes par Lui?
 8. C'est avec mesure qu'Il a puni ce peuple en déversant Sa colère sur les cultures au lieu de s'en prendre aux personnes; Il a arraché les fruits avec un vent puissant au jour de la tempête.
 9. C'est pourquoi, comme Il a pitié de Son peuple, c'est ainsi que sera pardonnée la faute de Ya'akov et qu'il aura le bon fruit d'avoir écarté son péché: il suffit qu'il réduise en poussière toutes les pierres des autels comme de vils plâtras, et qu'il ne reconstruise plus les statues d'Astarté, les statues du soleil.
 10. Si Israël agit ainsi, la ville si forte, la capitale d'Edom, deviendra solitude; elle demeurera délaissée et abandonnée comme un désert. La génisse y viendra paître, elle s'y couchera, elle en broutera les jeunes pousses.
 11. Le branchage, une fois devenu sec, sera brisé; autrement dit, lorsque la mesure sera comble, la capitale d'Edom perdra toute sa puissance, au point que des personnes faibles comme des femmes viendront y mettre le feu. Car c'est un peuple inintelligent qui ne comprend pas que son pouvoir lui vient de D.ieu; aussi son Auteur sera pour lui sans clémence, et son Créateur ne lui fera point grâce.

Commentaires du Talmud sur les versets 8 et 11

Rabbi (Yéhouda Hanassi*, le rédacteur de la Michna) enseigne: D'où savons-nous qu'une mesure de rétorsion est appliquée par le Ciel pour chaque acte coupable? Du verset: «C'est avec mesure qu'Il a puni ce peuple» (Sota 8b).
 Pour sa part, Rav 'Hinana bar Papa (ibid. 9a) déduit de ce verset que le Saint béni soit-Il ne punit pas les autres nations par à-coups; lorsque la coupe est pleine, elles disparaissent de la scène de l'Histoire.

Le Talmud (Baba Batra 10b) raconte: Un jour, Ifra Hourmiz, la mère du roi de Perse Châhpuhr II (ayant régné entre les années 310 et 319 de l'ère vulgaire) envoya quatre cents dinars à Rabbi Ami, qui les refusa. Elle les envoya alors à Rava, qui les accepta pour maintenir de bonnes relations avec les autorités. Rabbi Ami s'en étonna en disant: Pourquoi n'a-t-il pas pris en considération le verset de Yécha'ya: «Le branchage, une fois devenu sec, sera brisé»? Autrement dit, quand s'épuisent les mérites acquis par une nation étrangère grâce à ses dons charitables, sa puissance se brise d'elle-même. En acceptant les quatre cents dinars d'Ifra Hourmiz, Rava prolongeait le règne de l'empire perse!
 Et même si Rava se sentait obligé d'accepter cet argent pour conserver de bonnes relations avec la famille royale, il aurait dû distribuer l'argent à des païens pauvres; pour minimiser le mérite de ce don charitable!

נביאים

מַאֲירוֹת אוֹתָהּ כִּי לֹא עִם־בִּינוֹת הוּא עַל־כֵּן לֹא־יִרְחַמְנוּ עֲשֵׂהוּ וַיִּצְרוּ לֹא יִחַנְנוּ: יִתְקַצֵּר חִילֵיהוֹן וַיִּבְהֶתוֹן בְּעוֹבְדֵיהוֹן יִתְבָּרוֹן נִשְׂאֵ עַלֵן לְבֵית דְחַלְתָּהוֹן וּמִלְפָּן יִתְהוֹן אָרִי לֹא עִם סוֹכְלָתָן אֵינוֹן עַל פֵּן לֹא יִרְחֵם עֲלֵיהוֹן דְעַבְדֵינוֹן וּדְבַרְנוֹן לֹא יְחוּס עֲלֵיהוֹן:

מצודת דוד	מצודת ציון
. נשים באות. נשים תבאנה ויבעירו בהם האש ור"ל עם חלש כנשים ישחיתו אותה. כי לא עם בינות הוא. להבין שכל ממשלתו באה לו מה' ולא בכח זרועו. עושהו. המקום שגדלו והמשילו. ויצרו וכו'. כפל הדבר במ"ש.	ועשה קציר כמו נטע (איוב יד). מאירות. מבערות כמו ולא תאירו מזבחי חנם (מלאכי א). בינות. מל' בינה. עושהו. המגדל ומרומם אותו וכן ישמח ישראל בעושיו (תהלים קמט).

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

כתובים

משלי פרק יא

כֹּה נִפְשׁ בְּרַכָּה תִדְשֵׁן וּמְרוֹה גַם־הוּא יוֹרֵא: נִפְשָׂא דְבְרַכְתָּא תִדְהֵן וּמִן דְמֵאֲלָף אָף הוּא יִלְיָף: כו מִנְעַ בַּר יִקְבְּהוּ לְאוֹם וּבְרָכָה לְרֵאשׁ מִשְׁבִּיר: מִן דְכָלֵא עֵבוֹרֵא בְּאוֹלְצָנָא נִשְׁבְּקוּנִיָּה לְבַעַל דְבָבוּי וּבְרַכְתָּא תְהוּי לְאַנָּא דְמִזְבֵּן: כז שְׁחַר טוֹב יִבְקֵשׁ רָצוֹן וְדַרְשׁ רָעָה תְבוֹאֲנוּ: דְמִקְדִים סְבַתָּא בְעֵי צְבִינָא וְתַבַּע בִּישְׁתָּא אֲתֵיא עֲלוּי: כח בּוֹטֵחַ בְּעֲשָׂרוֹ הוּא יִפֹּל וְכַעֲלָה צְדִיקִים יִפְרָחוּ: דְמִסַּבֵּר בְּעוֹתְרִיָּה הוּא נִפֹּל וְאִידָּן טְרַפָּא צְדִיקִי מִפְּרָחִין: כט עֵכָר בֵּיתוֹ יִנְחַל־רוּחַ וְעֵבֵד אוֹיֵל לְחֻכְמֵם־לֵב: עֵכָר בֵּיתֵיהּ יִרִית פְּחָתָא וְסַכְלָא יְהוּי עֵבְדָּא לְחַכִּים

רש"י

(כה) נפש ברכה. שהוא ותרן בממונו: ומרוה. שמשביע את העניים: גם הוא יורא. ישבע טוב: (כו) מנע בר. מללמד תורה: יקבהו. יקללוהו: משביר. המלמד תורה: (כז) שחר טוב. התפץ להדריך הנריות לדרך טוב: יבקש רצון. חפץ שיהא הקדוש ברונף הוא רוצה בם: (כח) וכעלה. אשר תפרח: (כט) עכר ביתו ינחל-רוח ועבד אויל לחכמים-לב: עכר ביתיה ירית פחתא וסכלא יהוי עבדא לחכים

מצודת דוד	מצודת ציון
(כה) נפש ברכה. החפצה הוספת טובה לזולת גם היא תדושן. ומרוה. המשביע את העניים גם הוא ישבע טוב. (כו) מונע בר. החדל למכור תבואתו בעת הצורך ומשמרה עד זמן היוקר יקללוהו בני אומתו וברכה באה לראש המוכר שבר בעת הצורך כי הכל יברכוהו והוא נאמר למשל על השפעת החכמה לזולת. (כז) שחר טוב. הדורש אחר טובות בני אדם וחפץ בהם יבקש בזה רצון מה' כי עי"ז ירוצה לו. ודורש. אבל הדורש אחר רעות בני אדם ובה הוא חפץ אזי הרעה היא תבוא עליו. (כח) הוא יפול. ולא יועיל לו עשרו אבל הצדיקים הבוטחים בה' יפרחו כעצי האילן. (כט) עכר ביתו. העצל אשר בעבור עצלותו עוכר ומשחית בני ביתו כי לא מצאה ידו לתת להם די מחסורם הנה בזה יתרבה המריבה והכעס וכאלו ינחל לעצמו רוח הכעס וסוף הדבר	כל לשון ברכה עניינו הוספת טובה. תדושן. מל' דשן ושמן. ומרוה. ענין שביעה כמו כגן רוח (ישעיה נח). (כו) בר. תבואה כמו לשבר בר (בראש' מב). יקבהו. יקללוהו כמו לכה קבה לי (במדבר כב). לאום. אומה כמו ולאום מלאום יאמץ (בראשית כה). משביר. ענין מכירת תבואה כמו לשבר בר (בראשית מב). (כז) שחר. ענין דרישה כמו ושחרו אל (תהלים מח). (כט) רוח. עניינו כעס כמו הניחו את רוחי (זכריה ו).

Néviim

En vérité, explique la *Guémara*, c'est ce que Rava avait fait et on avait oublié de rapporter à Rabbi Ami ce détail important.

Rabbi El'azar dit (*Sanhédrin* 92a): Il est interdit d'éprouver de la pitié envers celui qui n'a rien fait pour développer son intelligence, puisqu'il est dit: «Car c'est un peuple inintelligent. Aussi son Auteur sera pour lui sans clémence, et son Créateur ne lui fera point grâce».

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

Kétouvim

K0579 - Kétouvim (Hagiographes) pour dimanche
Livre de Michlè (Proverbs), versets 11.25 à 11.30
Traduction incluant des commentaires des Métsoudote*

L'arroseur arrosé

Rappel: Pour mémoire, le chapitre 11 fait ressortir le contraste entre le Juste et le méchant, le riche et le pauvre, le sage et le sot, les honnêtes gens et les malhonnêtes, les hommes généreux et les avares...

25. L'âme généreuse sera comblée; qui fait pleuvoir des bienfaits sur les pauvres en les nourrissant à satiété sera lui-même bien arrosé et comblé.

26. Accaparer le blé en refusant de le vendre en période de pénurie jusqu'à ce que son prix ait augmenté, c'est se faire maudire du peuple, mais ses bénédictions vont à qui le met en vente. Au sens figuré, ce verset réproche celui qui garde sa sagesse pour lui et vante celui qui en fait profiter les autres.

27. Rechercher le bien, c'est chercher à gagner la faveur de D.ieu; poursuivre le mal, c'est en devenir la victime.

28. Qui se fie à sa richesse tombera, mais les Justes qui placent leur confiance en D.ieu sont florissants comme le feuillage.

29. Le paresseux qui jette le trouble dans sa maison en ne faisant pas les efforts nécessaires pour pourvoir aux besoins de sa famille ne récolte que le vent de la colère et de la querelle; pour survivre, cet homme sot en sera réduit à devenir l'esclave de l'homme sage.

Kétouvim

30. L'œuvre du Juste est un arbre de vie; celui qui attire à lui des personnes et les «recrée» pour ainsi dire en les guidant sur le droit chemin est considéré comme un sage.

Commentaire sur le verset 25, tiré du commentaire du Gaone de Vilna*

«L'âme généreuse», c'est l'altruiste qui bénit les autres et recherche leur bien, sans éprouver la moindre jalousie; la joie de les bénir et de les rendre heureux le comble de bonheur. Réciproquement, les envieux sont rongés par les pensées négatives qu'ils nourrissent envers les autres. En d'autres termes, l'homme reçoit ce qu'il donne à autrui!

M0580 - Michna pour dimanche: traité Pésa, Chapitre 4

Première partie: liste des questions abordées et exposé de la 1ère michna

Droits et obligations du propriétaire d'un champ et des pauvres concernant la «Pésa*» et le «Lékete*»

(1) Rappel: La Tora ordonne de laisser aux pauvres une part de la production agricole dans chaque champ ou dans chaque verger. Elle appartient au premier pauvre qui en prend possession.

L'agriculteur doit respecter d'autres obligations envers les pauvres, notamment leur laisser les gerbes oubliées («Chikh'ha*»); voir *Dévarim* 24,19) et celles qui sont tombées çà et là pendant la moisson (Lékete; voir *Vayikra* 19,9).

(2) Récapitulatif des questions abordées dans le chapitre

Première et deuxième michna: Le propriétaire doit-il moissonner le coin du champ réservé aux pauvres ou leur laisser faire ce travail eux-mêmes?

Troisième michna: Un pauvre acquiert-il la Pésa tout entière en jetant dessus la partie qu'il a déjà moissonnée, en s'étendant dessus ou en étalant dessus son

Michna

(3) Exposé de la première michna du chapitre 4 du traité Pésa

La Pésa doit être laissée *a priori* sur ce qui est encore rattaché au sol pour qu'un pauvre en fasse la moisson. Cependant, ajoute l'auteur anonyme de la *michna*, pour une vigne qui s'élève au-dessus d'un autre arbre et pour le palmier, dont les fruits sont difficilement accessibles, le propriétaire est tenu de les cueillir lui-même, de les descendre et de les distribuer équitablement aux pauvres. Rabbi

כתובים

לְבַא: ל פְּרִי־צְדִיק עֵץ חַיִּים וְלִקְחַת נַפְשׁוֹת חָכָם: פְּרוּי דְצְדִיקָא אֵילָנָא דְחַיִּי וּמְקַבְּלָנוּתָא
דְנַפְשֵׁי חַכְמָתָא:

רש"י

ביתו. מי שינחול רוח הוא האדם עצל אינו יגע לא בתורה ולא במלאכה: (ל) פרי צדיק. מעשה הצדיקים: עץ חיים. הם לעולם: ולקחת נפשות. לעצמו שמלמדם דרך טוב הוא חכם:

מצודת דוד

יהיה אשר האויל הזה יהיה עבד לחכם לב להחיות נפש עצמו. (ל) פרי צדיק. מעשה הצדיק היא כעץ המגדל חיים כי על ידי מעשיו בא החיים. ולקחה. הלוקח לעצמו נפשות להדריכם בדרך הישר והרי הוא כאלו קנאם כמ"ש ואת הנפש אשר עשו בחרן (בראשית י"ב) הלוקח הזה לחכם יחשב.

vêtement?

Quatrième michna: Les pauvres ont-ils le droit moissonner la Pésa avec n'importe quel instrument?

Cinquième michna: Les pauvres peuvent-ils prendre la Pésa à n'importe quel moment du jour ou de la nuit?

Sixième michna: Un non-Juif qui a moissonné son champ avant de se convertir au judaïsme est-il tenu de laisser aux pauvres la Pésa et les gerbes oubliées? (Chikh'ha)?

Septième michna: Quand du blé sur pied a été consacré au Temple puis racheté, faut-il en laisser une part aux pauvres au titre de la Pésa?

Huitième michna: Faut-il prendre la dîme sur des fruits qui ont été consacrés au Temple avant d'être soumis à ce prélèvement?

Neuvième michna: Peut-on acquérir la Pésa au nom d'un pauvre?

Lois du Lékete

Dixième michna: Quelle est la définition exacte du «Lékete»?

Onzième michna: Cette obligation s'applique-t-elle à ce qui est amassé par des fourmis?

משנה

פאה פרק ד

א הפאה נתנת במחפר לקרקע. בדלית ובדקל, בעל הבית מוריד ומחלק לעניים. רבי שמעון אומר, אף בחליקי אגוזים. אפלו תשעים ותשעה אומרים לחלק ואחד אומר לבז, לזה שומעין, שאמר כהלכה:

כל המישניות מופיעות אחרי המוסר

Michna

Chim'one applique aussi cette règle aux noyers, sur lesquels il est dangereux de grimper. Mais son avis n'est pas retenu par la Halakha.

Quand la Péa est encore attachée au sol, même si 99 pauvres veulent la partager équitablement entre tous, et un seul demande que chacun prenne ce qu'il peut, on

Guémara

G0581- Guémara pour dimanche

Traité Bérakhot p. 6b

L'importance de la prière à la synagogue

Principales idées qui seront exposées dans ce passage, versets à l'appui:

(a) D.ieu s'enquiert de celui qui s'absente exceptionnellement de la synagogue.

(b) D.ieu se met en colère quand le quorum de dix hommes n'est pas réuni à la synagogue. (c) Il est important de prier à un endroit fixe. (d) Il ne faut pas quitter la synagogue à grandes enjambées, mais on doit s'y rendre en courant.

Guémara: (a): Ravin bar Rav Ada a déclaré au nom de Rabbi Yits'hak: Le Saint béni soit-Il s'enquiert de celui qui, contrairement à son habitude, s'absente un jour de la synagogue. En effet, il est dit (*Yécha'ya* 50,10): «Qui d'entre vous craint D.ieu? Il écoute la voix de Son servent qui est allé dans un endroit obscur où il est privé de lumière». Selon Ravin, le Saint béni soit-Il demande: «Qui d'entre vous» sait pourquoi le fidèle qui «craint D.ieu et écoute (d'habitude) la voix du servent (l'officiant), est allé (aujourd'hui) dans un endroit obscur» au lieu de venir à la synagogue?

Et le prophète ajoute: S'il est allé accomplir un devoir religieux qui ne souffrait aucun retard, son action sera pour lui une source de lumière. Mais s'il a manqué l'office public pour vaquer à ses affaires, «il sera privé de lumière».

Et le verset conclut par cette exhortation: «Qu'il ait confiance dans le nom de l'Eternel». Pourquoi lui reproche-t-on d'avoir donné la préséance à sa vie professionnelle aux dépens de l'office communautaire? Parce qu'il témoigne ainsi d'un manque de confiance en D.ieu, qui accorde la subsistance à tous les êtres vivants.

(b) Rabbi Yo'hanane dit: Le Saint béni soit-Il se met en colère quand le quorum de dix hommes n'est pas réuni à la synagogue, car il est écrit (*ibid.* 50,2): «Pourquoi suis-Je venu et n'ai-Je trouvé personne? Pourquoi ai-Je appelé et nul n'a répondu?... (En conséquence,) par Mon courroux Je dessécherai la mer, Je changerai les fleuves en sol aride».

(c) Rabbi 'Helbo dit au nom de Rav Houna: Celui qui prie à un endroit fixe, à

écoute ce dernier, parce que son exigence est conforme à la Halakha. (⊕)

Le texte en hébreu de l'ensemble des Michnayote de ce chapitre, ainsi que l'exposé en français correspondant, figurent après le texte du Moussar.

גמרא

ברכות דף ו' ע"ב

(a) אָמַר רַבִּין בַּר רַב אֲדָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק כָּל הַרְגִיל לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְלֹא בֶּא יוֹם אֶחָד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא **מִשְׁאִיל** בּו שְׁנֵאמַר (ישעי' ב') מִי בְכֶם יֵרָא ה' שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל עֲבָדוֹ **אֲשֶׁר** הִלֵּךְ חֲשָׁכִים וְאֵין נוֹגֵה לוֹ. אִם לְדַבֵּר מִצְוֵה הִלֵּךְ נוֹגֵה לוֹ וְאִם לְדַבֵּר הַרְשׁוֹת הִלֵּךְ אֵין נוֹגֵה לוֹ. יְבִטַח בְּשֵׁם ה' מֵאִי טַעֲמָא מְשׁוּם דְּהוּהָ לִיהַ לְבִטּוּחַ בְּשֵׁם ה' וְלֹא בְטַח. (b) אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּשַׁעֲרֵי שְׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בֵּית הַכְּנֶסֶת וְלֹא מִצָּא בָּהּ עֲשָׂרָה מִיַּד הוּא כּוּעֵס שְׁנֵאמַר (שם) מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֵה. (c) אָמַר רַבִּי חֵלְבוֹ אָמַר רַב הוֹנָא כָּל הַקּוֹבֵעַ מְקוֹם לְתַפְלָתוֹ **אֱלֹהֵי אַבְרָהָם בְּעוֹרוֹ**. וְכִשְׁמַת אוֹמְרִים לוֹ אֵי עָנִיו אֵי חֲסִיד מִתְלַמְּדֵי שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. וְאַבְרָהָם אָבִינוּ מִנְּלָן דְּקִבֵּעַ מְקוֹם דְּכַתִּיב (בראשית י"ט) וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם בְּבִקְרֵי אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם וְאֵין עֲמִידָה אֶלָּא תַפְלָה שְׁנֵאמַר (תהלים ק"ו) וַיַּעֲמוּד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל. (d) אָמַר רַבִּי חֵלְבוֹ אָמַר רַב הוֹנָא הַיּוֹצֵא מִבֵּית הַכְּנֶסֶת **אֵל** יַפְסִיעַ פְּסִיעָה גְּסָה. אָמַר אַבְיִי לֹא אֲמַרְן אֶלָּא לְמִיפְקֵי אֲבָל לְמִיעֵל מִצְוֵה לְמַרְהֵט שְׁנֵאמַר (הושע ו') **נִרְדְּפָה** לְדַעַת אֶת ה'. אָמַר רַבִּי זִירָא מְרִישׁ כִּי הוּהוּ חוֹזֵנָא לְהוּ לְרַבְנָן דְּקָא רְהִטִי **לְפָרְקָא** בְּשַׁבְתָּא אֲמִינָא קָא **מַחְלִיין** רַבְנָן שַׁבְתָּא. כִּיּוֹן דְּשִׁמְעֵנָא לְהָא דְרַבִּי תַנְחוּם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי לְעוֹלָם יְרוּיֵךְ אָדָם לְדַבֵּר הִלְכָהּ וְאֶפִּילוּ בְּשַׁבְתָּ שְׁנֵאמַר (שם י"א) אַחֲרֵי ה' יִלְכוּ כְּאֲרִיָּה יִשְׂאֵג וּגּו' אָנָּא נְמִי רְהִיטְנָא אָמַר רַבִּי זִירָא **אֲגָרָא** דְּפָרְקָא רִיחָטָא. אָמַר אַבְיִי **אֲגָרָא** דְּכֻלָּהּ דּוֹחֲקָא אָמַר רַבָּא **אֲגָרָא** דְּשִׁמְעֵתָא סְבָרָא:

רש"י

משאל בו. מה טיבו של פלוני למה לא בא: **ירא ה'.** שהיה רגיל לבא אליו: **אשר הלך חשכים.** אשר עתה הלך למקום חשך אשר מנע עצמו מלהשכים לפתחי: **ואין עונה.** שיעור שיוכלו לענות דבר קדושה: **אלהי אברהם.** שקבע מקום לתפלתו: **בעורו.** כדרך שהיה עוזר לאברהם: **אל יפסיע פסיעה גסה.** לפי שמראה בעצמו שעוכב ב"ה דומה עליו כמשוי: **נרדפה.** לשון מרוצה משמע שהרודף רץ: **לפרקא.** לשמוע הדרשה: **מחליין רבנן שבתא.** דאמר מר אסור לפסוע פסיעה גסה בשבת שנאמר אם תשיב משבת רגליך: **אגרא דפרקא.** עיקר קבול שכר הבריות הרצים לשמוע הדרשה מפי חכם הוא שכר המרוצה שהרי רובם אינם מבינים להעמיד הגרסא ולומר שמועה מפי רבן לאחר זמן שיקבלו שכר לימוד: **אגרא דכלה.** שבת שלפני הרגל שהכל נאספין לשמוע הלכות הרגל: **אגרא דשמעתא סברא.** שהוא יגע וטורח ומחשב להבין טעמו של דבר:

Guémara

l'instar d'Abraham, bénéficie de l'assistance providentielle accordée à ce dernier. A sa mort, on prononcera à son sujet cette oraison funèbre: «Ô le modeste, ô le pieux, qui était l'un des disciples d'Abraham, notre père!».

Et d'où savons-nous que ce dernier pria à endroit fixe? Du verset (*Bérèchite* 19,27): «Abraham se leva de bon matin en direction du lieu où il s'était mis debout devant l'Eternel». L'expression «il s'était mis debout» fait allusion à la prière, comme dans le verset (*Téhilim* 106,30): «Pin'has se mit debout et pria». La veille, Abraham «s'était mis debout devant l'Eternel» pour implorer la miséricorde divine en faveur de Sodome et Gomorrhe. Le lendemain, «il se leva de bon matin» au même endroit pour demander à D.ieu de sauver Loth.

(d) Rabbi 'Helbo dit encore au nom de Rav Houna: Il ne faut pas quitter la synagogue à grandes enjambées, en se montrant pressé de s'en échapper comme si on se déchargeait d'une lourde tâche. Abayè précise: Il est interdit de s'en éloigner rapidement, mais c'est un devoir de s'y rendre en courant, car il est écrit (*Hochèa'* 6,3): «Hâtons-nous de connaître l'Eternel». Rabbi Zèra a déclaré: Au début, quand je voyais les Sages courir, le *Chabat*, à la leçon donnée par leur maître, je me disais qu'ils profanaient le *Chabat* car, en ce

Zohar

Z0582 - Zohar pour dimanche: Section Chémote 3a

Quelques idées extraites du texte

Les péchés qui chassent la Ché'hina* du monde

Introduction: Dans le passage qui sera étudié lundi, le *Zohar* affirme que les Hébreux ont pu sortir d'Egypte par le mérite d'avoir évité trois transgressions graves, dont les deux premières sont exposées ici.

(1) En effet, D.ieu refuse d'établir Sa résidence dans le monde et d'écouter les prières à cause de trois péchés:

(a) Relation avec une femme impure après ses règles («Nida»*). Cette impureté rituelle, qui est l'une des plus graves, s'étend sur le contrevenant et sur tous ceux qui viennent en contact avec lui. Là où cette impureté se répand, elle chasse la Présence divine. En outre, il s'attire des maladies sur lui et sur ses enfants, car l'impureté rituelle subsiste sur tous ses membres jusqu'à la fin de sa vie.

jour de repos, il nous est demandé de rompre avec le quotidien et, notamment, de ralentir le pas (voir *Yécha'ya* 58,13). Mais par la suite, j'ai entendu que Rabbi Tan'houm recommandait au nom de Rabbi Yéhochoua' ben Lévi de courir toujours – et même le *Chabat* – pour apprendre une *halakha*. En effet, il est dit (*Hochèa'* 11,10): «Ils suivront l'Eternel, Il rugira comme un lion». Celui qui entend le rugissement d'un lion doit courir, même le *Chabat*, pour lui échapper. Suivant l'analogie établie par le verset, ceux qui «suivront l'Eternel» en allant écouter un cours de *Tora* doivent en faire de même. Dès lors, conclut Rabbi Zèra, j'ai pris, moi aussi, l'habitude de courir à la leçon donnée le *Chabat*.

Rabbi Zèra a encore déclaré: Puisque la plupart des assistants ne comprennent pas grand chose au cours ouvert au public («pirka»), ils sont essentiellement récompensés pour avoir couru à cette conférence avec l'intention louable d'écouter des paroles de *Tora*.

Pour sa part, Abayè affirme: Ceux qui assistent au cours public de *Halakha* donné par la plus haute autorité rabbinique avant chaque fête de pèlerinage sont récompensés pour les efforts fournis afin de saisir quelques bribes malgré la cohue. Selon Rava, celui qui a étudié l'enseignement d'un Sage est récompensé surtout pour la peine qu'il se donne afin d'en comprendre le sens profond. (⊕)

תרגום הזוהר

זוהר

זוהר שמות דף ג' ע"א

תִּלְתָּא אֵינוּן דְּדַחֲיִין שְׂכִינְתָּא מְעֻלְמָא וְגַרְמִין דְּדִיּוּרִיָּה דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא הוּי בְּעֻלְמָא וּבְנֵי נְשָׂא צְוֹחִין וְלָא אֲשַׁתְּמַע קְלִיהוּן. וְאֵלִין אֵינוּן. מָאן (ד"ג) דְּשָׁכִיב בְּנֶדְהָ בְּגִין דְּלִית מְסַאָבוּ תְּקִיף בְּעֻלְמָא בַר מְסַאָבוּ דְנֶדְהָ. מְסַאָבוּ דְנֶדְהָ קִשְׂיָא מְכַל מְסַאָבוּ דְעֻלְמָא אֲסַתָּאב אֵיהוּ וְכָל דְּמַתְקַרְבִּין בְּהַדִּיָּה יִסְתָּאָבוּן עַמִּיָּה. בְּכָל אֲתַר דְּאֻזְלִין אֲתַדְחִיָּא שְׂכִינְתָּא מִן קַמְיָהוּ. וְלָא עוּד אֲלָא דְגָרִים מְרַעִין בִּישִׁין עַל גְּרַמִּיָּה וְעַל הַהוּא זְרַעָא דִּיּוּלִיד דְּכִיּוּן דִּיקְרַב בַּר נֶשׁ לְגַבֵּי נֶדְהָ הַהוּא מְסַאָבוּ דְּלִיג עֲלוּי,

שְׁלֹשָׁה הֵם הַדּוֹחִים אֶת הַשְּׂכִינָה מִן הָעוֹלָם, וְגוֹרְמִים, שְׂדִירְתוֹ שֶׁל הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִהְיֶה בְּעוֹלָם. וּבְנֵי אָדָם זוֹעְקִים בְּתַפְלָה וְלֹא נִשְׁמַע קוֹלָם. וְאֵלוּ הֵם, מִי שֶׁשׁוֹכֵב עִם נֶדְהָ, שְׂאִין טוּמְאָה חֲזָקָה בְּעוֹלָם זוֹלַת טוּמְאָת הַנֶּדְהָ. טוּמְאָת הַנֶּדְהָ קִשְׂיָה מְכַל טוּמְאוֹת הָעוֹלָם, הוּא, הַשׁוֹכֵב, נְטֻמָּא, וְכָל הַקְּרָבִים אֵלָיו נְטֻמְאִים עִמוֹ. בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוֹלְכִים נְדַחִית הַשְּׂכִינָה מִפְּנֵיהֶם. וְלֹא עוּד אֲלָא שְׂגוּרִים מַחְלוֹת רַעוֹת עַל עֲצָמוֹ וְעַל הַזְּרַע שִׂיּוּלִיד, כִּי כִּיּוֹן שֶׁהָאָדָם קָרַב אֶל הַנֶּדְהָ, טוּמְאָה הֵיכִיָּא קוֹפְצַת עָלָיו,

זוהר

תרגום הזוהר

וַיִּשְׁתָּאֵר בְּכָל שְׁיִיפִין דִּילֵיהּ. וְרַעָא דִּיּוֹלִיד בְּהֵיא שְׁעָתָא (ס"א מְסֻאָבו) מְשַׁכִּין עֲלוֹי רוּחַ מְסֻאָבו וְכָל יוֹמוֹי יְהָא בְּמְסֻאָבו דְּהָא בְּנִינָא וַיִּסּוּדָא דִּילֵיהּ אִיהוּ בְּמְסֻאָבו רַב וְתַקִּיף מְכָל מְסֻאָבו דְּעֲלָמָא דְּמִיד דְּקָרַב בַּר נִשׁ לְגַבֵּי נְדָה הֵהוּא מְסֻאָבו דְּלִיג עֲלוֹי דְּכְתִיב (ויקרא ט"ו) וְתִהִי נְדָתָה עֲלוֹי. מָאן דְּשָׁכִיב בְּבֵת אֶל נְכַר דְּאֵעִיל בְּרִית קַדְשׁ וְאֵת קִיּוּמָא בְּרִישׁוֹ אַחְרָא דְּכְתִיב (מלאכי ב') וּבְעֵל בֵּת אֶל נְכַר. דְּתַנִּין לִית קַנְאָה קָמִי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בַר קַנְאָה דְּבְרִית קַדִּישָׁא דְּאִיהוּ קִיּוּמָא דְּשָׁמָא קַדִּישָׁא וְרָזָא דְּמַהִימְנוּתָא. מַה כְּתִיב (במדבר כ"ה) וַיִּחַל הָעַם לְזִנוּת אֶל בְּנוֹת מוֹאָב מִיַּד וַיַּחַר אֶף יִי בִּישְׂרָאֵל. רִישֵׁי עֲמָא דִּידְעֵי וְלֹא מַחוּ בִּידְיֵיהוּ אֶתְעַנְשׁוּ בְּקַדְמִיתָא דְּכְתִיב קַח אֶת כָּל רָאשֵׁי הָעַם וְהוֹקַע אוֹתָם לַיִי נִגְדַּד הַשָּׁמַשׁ. רַבִּי אַבְא אָמַר מָאִי נִגְדַּד הַשָּׁמַשׁ נִגְדַּד הַבְּרִית דְּאֶקְרִי שָׁמֶשׁ. וְעֲלִיהּ אֶתְמַר (תהלים פ"ד) כִּי שָׁמֶשׁ וּמַגֵּן יִי אֱלֹהִים. שָׁמֶשׁ וּמַגֵּן דָּא בְּרִית קַדִּישָׁא. מַה שָׁמֶשׁ זֶרַח וְאַנְהִיר עַל עֲלָמָא. אוּף הַכִּי בְּרִית קַדִּישָׁא זֶרַח וְאַנְהִיר גּוֹפָא דְּבַר נִשׁ. מַגֵּן מַה מַּגֵּן אִיהוּ לְאַגְנָא עֲלֵיהּ דְּבַר נִשׁ. אוּף הַכִּי בְּרִית קַדִּישָׁא מַגֵּן עֲלֵיהּ דְּבַר נִשׁ. וּמָאן דְּנָטִיר לִיהּ לִית נְזָקָא בְּעֲלָמָא דִּיכִיל לְמַקְרַב בְּהַדְיָה וְדָא הוּא נִגְדַּד הַשָּׁמַשׁ רִישֵׁי עֲמָא

וַנְשִׁאֲרַת קְבוּעָה בְּכָל הָאֲבָרִים שְׁלוֹ, הַזֶּרַע שְׁמוּלִיד בְּשַׁעָה הֵהִיא מוֹשֵׁף רוּחַ הַטּוֹמְאָה, וְכָל יָמָיו יְהִיָּה בְּטוֹמְאָה, מְשׁוּם שֶׁהַבְּנִין וְהַיִּסּוּד שְׁלוֹ, שֶׁל הַנּוֹלָד, גְּדוּל וְחֹזֶק מְכָל טוֹמְאוֹת הָעוֹלָם. וּמִיַּד שְׁהָאֲדָם קָרַב אֶל הַנְּדָה טוֹמְאָה הֵהִיא קוֹפְצַת עֲלוֹי, שְׁפָתוֹב, וְתִהִי נְדָתָה עֲלוֹי. מִי שְׁשׁוֹכֵב עִם בֵּת אֶל נְכַר, דְּהִינוּ גּוֹיָה, שְׁמַכְנִים בְּרִית קַדְשׁ וְאוֹת הַבְּרִית בְּרִישׁוֹת אַחְרַת, שְׁפָתוֹב, וּבְעֵל בֵּת אֶל נְכַר, וְלִמְדָנוּ שְׁאִין קַנְאָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְזִלַּת קַנְאָת הַבְּרִית, שְׁהוּא בְּרִית שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ וְסוּד הָאֲמוּנָה. מַה כְּתוּב, וַיִּחַל הָעַם לְזִנוּת אֶל בְּנוֹת מוֹאָב, מִיַּד, וַיַּחַר אֶף ה' בִּישְׂרָאֵל. רָאשֵׁי הָעַם, שְׁיִדְעִים זֶה וְאֵינָם מוֹחִים בְּהֵם, נַעֲנְשׁוּ תַחֲלָה, שְׁפָתוֹב, קַח אֶת כָּל רָאשֵׁי הָעַם וְהוֹקַע אוֹתָם לַה' נִגְדַּד הַשָּׁמַשׁ. רַבִּי אַבְא אָמַר, מַהוּ, נִגְדַּד הַשָּׁמַשׁ, הִינוּ נִגְדַּד הַבְּרִית שְׁנַקְרָא שָׁמֶשׁ, וְעֲלוֹי נִאֲמַר כִּי שָׁמֶשׁ וּמַגֵּן ה' אֱלֹקִים, שָׁמֶשׁ וּמַגֵּן, זֶהוּ בְּרִית הַקְּדוֹשׁ, מַה הַשָּׁמֶשׁ זֶרַח וּמֵאִיר עַל הָעוֹלָם אֶף בְּרִית הַקְּדוֹשׁ זֶרַח וּמֵאִיר גּוֹפּוֹ שֶׁל אָדָם. וְנִקְרָא מַגֵּן מַה הַמַּגֵּן הוּא לְהַגֵּן עַל הָאָדָם, אֶף בְּרִית הַקְּדוֹשׁ מַגֵּן עַל הָאָדָם. וּמִי שְׁשׁוֹמֵר אוֹתוֹ אִין לוֹ נְזָק בְּעוֹלָם שְׁיִוְכַל לְקָרַב אֵלָיו. וְזֶהוּ נִגְדַּד הַשָּׁמֶשׁ. רָאשֵׁי הָעַם נִתְפָּסִים בְּכָל דּוֹר

Zohar

(2) L'union avec une non-Juive: ce péché, qui porte atteinte à Son Alliance, suscite immédiatement la colère de D.ieu, comme il est dit (Bamidbar 25,3): «Israël se prostitua à Ba'al Pé'or, et le courroux du Seigneur s'alluma contre Israël». Les chefs de la communauté, qui le savent et qui n'élèvent aucune protestation, sont châtiés en premier puisque D.ieu ordonna à Moché (ibid. 25,4): «Prends les chefs du peuple et fais-les pendre au nom du Seigneur contre le soleil». C'est-à-dire, explique Rabbi Aba, à cause de l'atteinte portée à l'Alliance, appelée «soleil».

D.ieu est particulièrement sévère sur ce point, car renier l'Alliance marquée sur la chair par une relation interdite avec une non-Juive, c'est comme Le renier Lui-même!

זוהר

תרגום הזוהר

יִתְפָּסוּן בְּכָל דְּרָא וְדָרָא בְּחוּבָא דָּא אִי יְדַעִין וְלֹא מְקַנְאִין לִיהּ בְּגִין דְּחוּבָה דָּא עֲלֵיהּ לְקַנְאָה לִיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהָאִי בְּרִית מָאן דְּאֵעִיל קְדוּשָׁא דָּא בְּרִישׁוֹתָא אַחְרָא עֲלֵיהּ כְּתִיב (שמות כ') לֹא יְהִי לְךָ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פָּנָי. לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי יִי אֱלֹהֶיךָ אֶל קַנְאָה וְכֹלָא קַנְאָה חֲדָא. וְעַל דָּא אֶתְדַחֲיִיא שְׁכִינְתָא מְקַמִּיהּ. מָאן דְּמִשְׁקַר בְּבְרִית קַדִּישָׁא דְּחַתִּים בְּבִשְׂרִיהּ דְּבַר נִשׁ כְּאֵלוֹ מִשְׁקַר בְּשָׁמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָאן דְּמִשְׁקַר חוֹתְמָא דְּמַלְכָּא מִשְׁקַר בִּיהּ בְּמַלְכָּא לִית לִיהּ חוּלְקָא בְּאַלְהָא דִּישְׂרָאֵל אִי לֹא בְּחִילָא דְּתִיּוּבְתָא תְּדִיר (ס"א יְתִיר):

וְדוֹר בְּשִׁבִיל חֲטָא הַזֶּה, אִם יוֹדְעִים וְאֵינָם מְקַנְאִים אוֹתָם. מְשׁוּם שְׁחוּב זֶה מוֹטֵל עֲלֵיהֶם לְקַנְאוֹת, בְּשִׁבִיל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבְרִית הַזֶּה, אֶת כָּל מִי שְׁמִבִּיא קַדְשָׁה זֶה בְּרִישׁוֹת אַחַר. עֲלוֹי כְּתוּב, לֹא יְהִי לְךָ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פָּנָי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ אֶל קַנְאָה. וְהַכֵּל קַנְאָה אַחַת, וְעַל כֵּן נִדְחַתָּה הַשְּׁכִינָה מִפְּנֵיו. מִי שְׁמִשְׁקַר בְּבְרִית הַקְּדוֹשׁ הַחַתוּם בְּבִשְׂרוֹ שֶׁל אָדָם, הוּא כְּאֵלוֹ מִשְׁקַר בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ, כִּי מִי שְׁמִשְׁקַר בְּחוֹתָם הַמְּלֶךְ שְׁהוּא בְּרִית הַקְּדוֹשׁ מִשְׁקַר בְּמַלְכֶךָ עֲצוּמוֹ, וְעַל כֵּן אִין לוֹ חֻלְקָא בְּאַלְקֵי יִשְׂרָאֵל, אִם לֹא בְּכַח תְּשׁוּבָה תְּמִידִית.

Halakha

H0583 - Halakha pour dimanche

Rambam: *Hilkhote Téhouva*, 3.4b et 3.5aTraduction incluant des éclaircissements du *Pérouch La'am**Chaque action peut faire pencher la balance du bon ou du mauvais côté

1. (4b) Puisqu'il a été dit au paragraphe précédent que chacun est jugé d'après la majorité de ses actions, l'homme doit faire, tout au long de l'année, comme si lui-même et le monde entier avaient autant de mérites que de fautes. S'il commet un péché supplémentaire, il amène sur lui-même et sur le monde entier une décision défavorable et sème la destruction; s'il accomplit une Mitsva* supplémentaire, il amène sur lui-même et sur le monde entier une décision favorable et apporte à lui-même et aux autres le salut et la délivrance.

En effet, il est écrit (*Michlè* 10,25): «Le Juste est le fondement du monde». Autrement dit, celui qui s'est conduit en Juste amène une décision favorable sur le monde entier et le sauve, comme s'il était le fondement sur lequel le monde repose.

2. (4b) Pour cette raison, l'ensemble de la Maison d'Israël a l'habitude de multiplier les dons charitables et les bonnes actions et de s'appliquer à la réalisation des Mitsvot, de Roch Hachana à Yom Kippour, encore plus que le reste de l'année, puisque ces dix jours de pénitence sont une période de jugement. Suivant un usage répandu dans toutes les communautés, on a l'habitude de se lever la nuit, durant cette dizaine de jours, (certains depuis Roch 'Hodéch Elloul) pour réciter à la synagogue des paroles de supplication et d'admonestation jusqu'à ce qu'il fasse jour. [cf *Choul'hane 'Aroukh, Ora'h 'Hayim* 581.1]

3. (5a) Lorsque l'on pèse les fautes de l'homme avec ses mérites après sa mort, on ne compte pas celles commises une ou deux fois, mais seulement à partir de la troisième fois. Si les péchés répétés à trois reprises ou au-delà sont plus

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

Moussar

m0584 - Moussar pour dimanche

Traduction alléguée d'un passage du *Dévarim Chebakédoucha* chap. 4Ne pas tenir parole entraîne de graves conséquences

Durant les six semaines des «Chovavim» – initiales des Parachiyote *Chémote, Vaèra, Bo, Béchala'h, Yitro* et *Michpatim* lues pendant cette période au fil des

יוסף לחוק – הלכה

הלכה הרמב"ם הלכות תשובה פרק ג

א צריך כל אדם שיראה את עצמו כל השנה כלה כאלו חציו נפאי וחציו חייב וכן כל העולם חציו נפאי וחציו חייב. חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כלו לכף חובה וגרם לו ולהם השחתה. עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כלו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה שנאמר (משלי י') וצדיק יסוד עולם. זה שצדק עצמו הכריע את כל העולם לזכות והצילו: ב ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מראש השנה ועד יום הכפורים יותר מכל ימות השנה. ונהגו כולם לקום בלילה בעשרת ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום: (1) ג בשעה ששוקלין עונות אדם עם זכיותיו אין מחשבין עליו עון שחטא בו תחלה ולא שני אלא משלישי ואילך אם נמצאו עונותיו משלישי ואילך מרבין על זכיותיו אותן שתי עונות מצטרפין ודנין אותו על הכל ואם נמצאו זכיותיו כנגד עונותיו אשר מעון שלישי ואילך מעבירים כל עונותיו ראשון ראשון. לפי שהשלישי נחשב ראשון שכבר נמחלו השנים וכן הרביעי הרי הוא ראשון שכבר נמחל השלישי וכן עד סופן:

(1) עיין שולחן ערוך (אורח חיים סימן תקפ"א)

nombreux que les mérites, on y ajoute les deux premières fois et on le juge sur le tout. En revanche, si les mérites sont aussi nombreux que les péchés commis au moins trois fois, chaque faute est effacée au fur et à mesure; en effet, le péché répété pour la troisième fois est considéré comme le premier, puisque les deux qui l'ont précédé ont déjà été pardonnés. Dès lors, le péché commis une quatrième fois est considéré comme étant le premier, puisque le précédent a déjà été pardonné et ainsi de suite.

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

יוסף לחוק – מוסר

מוסר מספר דברים שבקדושה סי' ד'

ימי השובבים ועוז הדרך נאמנו מאד ומרבית העם נגשים אל ה' לשוב מחטאת נעורים אשר פגמו באות ברית קדש וצריך להזהר מהנדרים כי הנודר ואינו מקיים בא לידי קרי וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה הנודר ואינו מקיים בנזו מתים ובכלל שיקראנו אסון וגם רמוז בפתוב (קהלת ה') אל תתן את פיך לחטיא את בשרך

Moussar

Chabatote –nombreux sont ceux qui se repentent d’avoir porté atteinte au signe de l’alliance sacrée par des pollutions nocturnes.

Il faut veiller à observer ses vœux, car le non-respect d’un engagement peut conduire à une pollution nocturne, à d’importantes pertes matérielles et même à la mort.

Ainsi, Ya’akov fut puni pour avoir tardé à accomplir sa promesse de prélever la dîme de ses biens: il dut offrir des cadeaux à ‘Essav et lutter avec l’ange.

Celui qui ne se repent pas d’avoir transgressé sciemment un vœu sera réincarné après sa mort dans le corps d’une femme prompte à faire des vœux.

Le péché de parjure n’est expié que par le repentir et des souffrances.

En cas de retard dans l’accomplissement d’un vœu ou d’une obligation faite sous serment, l’ange préposé à la parole et à la bonne action qui devait être accomplie se transforme en un être malfaisant, jusqu’au respect de la parole donnée.

Michna

M0580 - Michna pour dimanche: traité Pêa, Chapitre 4

Deuxième partie: Exposé du chapitre inspiré du commentaire du Kéhati*

Droits et obligations du propriétaire d’un champ et des pauvres concernant la «Pêa*» et le «Lékete*»

Première michna: La Pêa doit être laissée *a priori* sur ce qui est encore rattaché au sol pour qu’un pauvre en fasse la moisson. Cependant, ajoute l’auteur anonyme de la *michna*, pour une vigne qui s’élève au-dessus d’un autre arbre et pour le palmier, dont les fruits sont difficilement accessibles, le propriétaire est tenu de les cueillir lui-même, de les descendre et de les distribuer équitablement aux pauvres. Rabbi Chim’one applique aussi cette règle aux noyers, sur lesquels il est dangereux de grimper. Mais son avis n’est pas retenu par la Halakha.

Quand la Pêa est encore attachée au sol, même si 99 pauvres veulent la partager équitablement entre tous, et un seul demande que chacun prenne ce qu’il peut, on écoute ce dernier, parce que son exigence est conforme à la Halakha.

Deuxième michna: Pour une vigne qui s’élève au-dessus d’un autre arbre et pour le palmier, même si 99 demandent que chacun prenne ce qu’il peut, et un seul exige un partage équitable, on l’écoute lui, car son exigence est conforme à la Halakha, comme indiqué dans la *michna* précédente.

Troisième michna: Si un pauvre, après avoir pris une part de la Pêa, la jette sur le reste qui n’a pas encore été moissonné pour se l’approprier entièrement, il est

יוסף לחוק – מוסר

לְמָה יִקְצוּף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלְךָ שֶׁפָּתַחְתָּ בְּנֶדֶר וְחָבַל אֶת מַעֲשֵׂה יְדִיךָ וְעוֹד אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה אֲפִילוּ מִמּוֹן שֶׁבִּיָּדְךָ אָנִי מְאֹבְדוּ וַיֵּשׁ אוֹמְרִים כָּל מִי שֶׁהוּא נוֹדֵר וּמִשְׁהָא נִדְרוּ גוֹרֵם מִיָּתֶה לְעַצְמוֹ שְׁנַאֲמַר (דברים כ"ג) כִּי דְרוֹשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמְּךָ מִמְּךָ נִפְרָעִים וְלֹא מִמְּמוֹנֶךָ: יַעֲקֹב נִדֵּר וְלֹא שָׁלַם בָּא עָלָיו צָרָה שֶׁשָׁלַח דוֹרוֹנוֹת לְעֵשׂוֹ גַם בָּא עָלָיו צָרָה שֶׁנִּתְפַּס עִם הַמְּלֶאכֶת: הַעוֹבֵר נִדְרוּ בְּמוֹזֵד וְלֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה צְרִיךְ לְהִתְגַּלְגַּל בְּאִשָּׁה נִדְרָנִית: הַפּוֹגֵם בְּשִׁבּוּעָה בְּשָׁעָה שְׂיוֹצֵא מִפִּי עוֹנֵשׁוֹ גָּדוֹל שֶׁהוּא עַצְמוֹ שָׁקֵר וְאִין תִּקְנָה אֶלָּא בְּתְּשׁוּבָה וִיסוּרִין: הַנוֹדֵר אוֹ נִשְׁבַּע וְאִינוּ מְקַיֵּים גוֹרֵם שֶׁהַמְּלֶאכֶת הַמְּמוֹנָה עַל מְאֹמֵר פִּי עַל אוֹתָהּ מְצוּהָ שְׁחֵיב לְעִשׂוֹתָהּ נִשְׁאָר גְּרוּעַ עַד אֲשֶׁר יִשְׁלִים חַיּוּבוֹ בְּפוּעַל וְעַד שֶׁלֹּא יֵצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ הַמְּלֶאכֶת שְׂרָאוּי לְהִיּוֹת טוֹב הוּא שֶׁב אֶצְלוֹ כְּמוֹזִיקִין שֶׁלֹּא הוּשְׁלָמוּ יִצְרִתָּן לְטוֹב:

ברטנורא

א הפאה ניתנת במחבור. דכתיב (ויקרא יט) לעני ולגר תעזוב, הנח לפניהם והם יבוזו: **בדלית.** גפן המודלית על גבי עצים או על גבי אילנות: **מוריד ומחלק.** דכתיב (שם) תעזוב אותם, אותם שאין בהם סכנה אתה עוזב לפניהם, ואי אתה עוזב אותם שיש סכנה בעלייתם, אלא מוריד מן האילן ומחלק להם: **בחליקי אגוזים.** על שם שאילנות של אגוזים חלקים ואין בהם קשרים כשאר אילנות קרויין חליקי אגוזים, ואין הלכה כר' שמעון: **אפילו תשעים ותשעה.** ארישא קאי, בפאה הניתנת במחבור: **ב בדלית ובדקל.** שמצותן בתלוש: **ג נטל.** אחד מן העניים מקצת פאה שלקט כבר וזרק לו על השאר כדי לקנות: **אין לו בה כלום.** אפילו במה שלקט דקונסין אותו ומוציאין ממנו התלוש והמחבור: **נפל לו עליה וכו'.** אף על גב דארבע אמות של אדם קונות לו בסמטא ובצדי רשות הרבים, הכא בשדה חבירו לא תקינו ליה רבנן שיקנו לו ארבע אמותיו. אי נמי כיון דנפיל עליה, גלי דעתיה דבנפילה ניהא ליה

משנה

פאה פרק ד

א הפאה ניתנת במחבור לקרקע. **בדלית ובדקל,** בעל הפית **מוריד ומחלק לעניים.** רבי שמעון אומר, אף **בחליקי אגוזים.** **אפילו תשעים ותשעה אומרים לחלק ואחד אומר לבז,** לזה שומעין, **שאמר פהלכה:**

ב בדלית ובדקל אינו כן, אפילו תשעים ותשעה אומרים לבז ואחד אומר לחלק, לזה שומעין, **שאמר פהלכה:**

ג נטל מקצת פאה וזרקה על השאר, **אין לו בה כלום.** **נפל לו עליה, ופרש טליתו עליה,** מעבירין אותו **הימנה.** **וכן בלקט, וכן בעמר השכחה:**

pénalisé pour avoir voulu priver les autres pauvres et on lui retire même ce qu’il a déjà pris. De même, s’il s’est jeté sur le coin du champ laissé en tant que Pêa ou s’il a étendu son manteau sur elle, on la lui retire. Il en va de même pour les gerbes tombées ici et là (Lékete) et celles oubliées (Chikh’ha*) pendant la moisson.

משנה

ד פֶּאֶה אֵין קוֹצְרִין אוֹתָהּ בְּמַגְלוֹת, וְאֵין עוֹקְרִין אוֹתָהּ בְּקַרְדָּמוֹת, כִּי שְׂלֵא יִכּוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ:

ה שְׂלֵשׁ אֲבָעִיּוֹת בַּיּוֹם, בְּשַׁחַר וּבַחֲצוֹת וּבַמִּנְחָה. רֶבֶן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא כִּי שְׂלֵא יִפְחָתוּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ אֶלָּא כִּי שְׂלֵא יוֹסִיפוּ. שֶׁל בֵּית נִמְרֵה הָיוּ מְלַקְטִין עַל הַחֶבֶל, וְנוֹתְנִים פֶּאֶה מִכָּל אוֹמֵן וְאוֹמֵן: וְנִכְרִי שֶׁקָּצַר אֶת שְׂדֵהוּ וְאַחַר כֵּן נִתְגַּיֵר, פְּטוּר מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשְּׂכָחָה וּמִן הַפֶּאֶה. רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב בְּשִׂכְחָה, שְׂאִין הַשְּׂכָחָה אֶלָּא בְּשַׁעַת הָעֵמוּר:

ז הַקְּדִישׁ קָמָה וּפְדָה קָמָה, חֵיב. עֲמָרִין וּפְדָה עֲמָרִין, חֵיב. קָמָה וּפְדָה עֲמָרִין, פְּטוּרָה, שֶׁבְּשַׁעַת חוֹבְתָהּ הֵיטָה פְּטוּרָה:

ח כִּיּוֹצֵא בּוֹ, הַמְּקַדֵּישׁ פְּרוֹתָיו עַד שְׂלֵא בָּאוּ לְעוֹנֵת הַמַּעֲשְׂרוֹת, וּפְדָאן, חֵיבִין. מִשְׁבָּאוֹ לְעוֹנֵת הַמַּעֲשְׂרוֹת, וּפְדָאן, חֵיבִין. הַקְּדִישׁן עַד שְׂלֵא נִגְמְרוּ וְגַמְרָן הַגְּזָבֵר, וְאַחַר כֵּן פְּדָאן, פְּטוּרִים, שֶׁבְּשַׁעַת חוֹבְתָן הָיוּ פְּטוּרִים:

ברטנורא

דלקני, בארבע אמות לא ניהא ליה דלקני: ה שלש אבועיות ביום. שלש פעמים מתגלה בעל הבית ונראה בתוך שדהו כדי שיקחו העניים פאה. אבועיות לשון גלוי, נבעו מצפוניו (עובדיה א), מתרגמינן אגליין מטמרוהי: בשחר. מפני המיניקות שבניהם ישנים בשחר ואז יש להם פנאי ללקט: ובחצות. מפני התינוקות שדרכן לצאת בחצות והולכים ללקוט פאה: ובמנחה. מפני הזקנים ההולכים על משענתם ואין מגיעים לשדה עד שעת המנחה: שלא יפחתו. משלש עתים הללו. והלכה שאין נותנין פאה אלא בשלש עתים הללו, אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהם: של בית נמר. שם מקום כדכתיב (במדבר לב) את בית נמרה. קושרים חבל בצד הקמה וקוצרים והולכים עד שיכלה החבל ומניחים פאה לכל החבל, וחוזרים וקושרים ומניחים פאה, והיינו מכל אומן ואומן, כלומר, מכל שורה ושורה, ועל זה מזכירין אותן לשבח: ו נכרי שקצר את שדהו וכו'. דכתיב גבי לקט ופאה ובקצרכם, פרט לכשקצרוה נכרים, וגבי שכחה כתיב (דברים כד) כי תקצור קצירך ושכחת עומר, מכאן אמרו נכרי שקצר שדהו ואחר כך נתגייר פטור: שאין השכחה אלא בשעת עמור. ובשעת עמור מיהא גר היה וחייב בכל המצוות, ורבנן סברי הואיל ואיכא שכחה בעמור ואיכא שכחה בקמה כדכתיב (שם) ושכחת עומר בשדה, לרבות שכחת קמה, את שישנו בשכחת קמה ישנו בשכחת עומר, והאי נכרי שקצר שלא היה בשכחת קמה דאותה שעה נכרי היה, אף על פי שעכשיו נתגייר אינו בשכחת עמור. ואין הלכה כר' יהודה: ז קמה ופדה עומרים פטורה. דמקרא דממעטינן קציר נכרי, ממעטינן נמי קציר הקדש דלאו קצירך הוא. ולענין שכחה פליגי רבי יהודה ורבנן בהקדיש קמה ופדה עומרים, כי היכי דפליגי בנכרי שקצר שדהו ואחר כך נתגייר: ח עד שלא באו לעונת המעשרות. היינו מרוח כשהוא משהו פני הכרי ברחת, אם באותה שעה היו ביד הגזבר פטורים. ואם לאו, אין ההקדש פטור: ו גמרן הגזבר. שנגמרו בעודן ביד

Huitième michna: De même, quand des fruits ont été consacrés au Temple, celui qui les rachète avant qu'ils ne soient soumis à l'obligation de la dîme – c'est-à-dire avant de les avoir mis en tas (voir Pésa 1,6; 'Hok-Lé-Israël, Parachate Mikèts, michna pour dimanche) – doit effectuer ce prélèvement. En revanche, s'il les a rachetés après que le trésorier du Temple les a mis en tas, il est dispensé d'en prélever la dîme, puisqu'ils n'y étaient pas soumis au moment où cette obligation devait prendre effet.

Michna

Quatrième michna: Pour éviter des rixes dangereuses, les Sages ont interdit aux pauvres de moissonner la Péa d'un champ de céréales avec une faux ou d'arracher avec une hache celle d'un champ de légumes secs.

Cinquième michna: D'après un premier maître, anonyme, un propriétaire doit se présenter dans son champ trois fois par jour – le matin, à midi et l'après-midi – et permettre alors aux pauvres de prendre la Péa. Selon Rabane Gamliel, c'est le minimum qui lui est imposé; s'il veut se présenter plus souvent, il en a parfaitement le droit. Pour Rabbi 'Akiva, c'est le maximum auquel il est tenu, parce que les Sages n'ont pas voulu que les pauvres le dérangent trop; s'il le désire, il peut se présenter moins souvent.

Dans la ville de Beit Némèr (mentionnée dans Bamidbar 32,36), on moissonnait le champ par rangées délimitées par une corde, en laissant la Péa au bout de chacune d'entre elles pour que les pauvres puissent prendre leur part au fur et à mesure.

Sixième michna: A propos de la Péa, la Tora emploie l'expression: «Quand vous moissonnez la moisson de votre terre» (Vayikra 19,9). De même, à propos des gerbes oubliées, la Tora dit (Dévarim 24,19): «Quand tu moissonneras ta moisson». Les Sages en déduisent que ces obligations ne s'appliquent pas à ce qui a été moissonné par un non-Juif. A ce sujet, la michna rapporte la discussion suivante:

D'après un premier maître, anonyme, celui qui s'est converti au judaïsme après avoir moissonné son champ est dispensé de laisser aux pauvres les gerbes tombées ou oubliées et la Péa, puisqu'il n'était pas soumis à ces obligations lors de la moisson, au moment où elles sont entrées en vigueur.

Selon Rabbi Yéhouda, il doit leur laisser les gerbes oubliées. D'après lui, cette obligation ne prend effet qu'après la mise en tas de la récolte – et à ce moment-là il y était soumis, puisqu'il était déjà converti.

Septième michna: On a vu dans la michna précédente que l'expression «ta moisson» employée à propos des obligations de la Péa et des gerbes oubliées exclut celle d'un non-Juif. Cette expression exclut le blé moissonné après avoir été consacré au Temple, puisque ce n'est plus «ta moisson». A ce sujet, la michna précise:

Quand un propriétaire a consacré au Temple puis racheté du blé sur pied, il doit laisser la Péa aux pauvres, puisqu'au moment de la moisson, le blé n'était plus sacré. En revanche, s'il a consacré du blé sur pied et le rachète seulement après la moisson, il est dispensé de la Péa, puisque le blé n'était pas soumis à cette obligation au moment où elle devait entrer en vigueur.

משנה

ברטנורא

ט מי שלקט את הפאה ואמר הרי זו לאיש פלוני עני, רבי אליעזר אומר, זכה לו. וחכמים אומרים, יתננה לעני שנמצא ראשון. הלקט והשכחה והפאה של נכרי חייב במעשרות, אלא אם כן הפקיר:

י איזהו לקט. הנושר בשעת הקצירה. קצר מלא ידו, תלש מלא קמצו, הפחו קוץ ונפל מידו לארץ, הרי הוא של בעל הבית. תוך היד ותוך המגל לעניים. אחר היד ואחר המגל, לבעל הבית. ראש היד וראש המגל, רבי ישמעאל אומר, לעניים. רבי עקיבא אומר, לבעל הבית:

יא חרי הנמלים שבתוך הקמה, הרי הן של בעל הבית. שלאחר הקוצרים, העליונים לעניים, והתחתונים של בעל הבית. רבי מאיר אומר, הכל לעניים, שספק לקט לקט:

הגזבר: ט רבי אליעזר אומר זכה לו. פלוגתא דרבי אליעזר ורבנן בעשיר שלקט פאה לזכות בה לעני, דרבי אליעזר סבר אמרינן תרי מגו, מגו דאי בעי מפקד לנכסיה והוי עני וחזי ליה השתא נמי חזי ליה, ומגו דאי בעי זכי לנפשיה זכי נמי לחבריה. ורבנן סברי חד מגו אמרינן, תרי מגו לא אמרינן. אבל מעני לעני, דברי הכל זכה לו. והלכה כחכמים: של נכרי חייב במעשרות. דהואיל ואין הנכרי חייב בלקט שכחה ופאה, הוי להו כשאר תבואה של נכרי שחייבת במעשר: אלא אם כן הפקיר. לעניים ולעשירים דהפקר פטור מן המעשר. ומתניתין רבי מאיר היא דאמר אין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מן המעשר. ואין כן הלכה: י הנושר בשעת הקצירה. שבלים הנופלים בשעת הקצירה: הכהו קוץ. כל היכא דנושר מחמת אונס אינו לקט דכתיב (ויקרא יט) ולקט קצירך, אין לקט אלא מחמת קציר: תוך היד. אנשר קאי, כלומר, תוך היד ונשר, תוך המגל ונשר דהנושר מתוך היד ומתוך המגל, לעניים. אבל הנושר מאחר היד מנגוד ידו ומאחר המגל מכח תנועת המגל, לבעל הבית, דאין זה בדרך קצירה: ראש היד כשידו מלאה ויש שבלים בין ראשי אצבעותיו לפס ידו הנושר מהן, וכן הנושר מראש המגל: רבי ישמעאל אומר לעניים. דדמי לתוך היד ולתוך המגל: ור' עקיבא אומר לבעל הבית. דמדמי ליה לאחר היד ולאחר המגל. והלכה כרבי עקיבא: יא חורי הנמלים. דרך הנמלים להכניס תבואה בחוריהן: שבתוך הקמה. עד שלא התחילו לקצור: של בעל הבית. שאין לעניים בקמה כלום: שלאחר הקוצרים. לאחר שהתחילו לקצור חיישינן שמא הביאו שם הנמלים מן הלקט הלך החטים העליונים שבחורים, או שבלים העליונים לעניים, די שם מן הלקט. אבל חטים התחתונים, לבעל הבית, דמן הקמה היה. ואלו הן העליונים, כל שהן לבנים. ואלו הן רבי מאיר אומר הכל לעניים. שאי אפשר לגורן בלא ירקון ושמא אלו הירוקים מן התבואה חדשה שקצרו עכשיו שיש בה חלק לעניים: שספק לקט לקט. דכתיב (שם) לעני ולגר תעזוב, הנח לפניהם משלך, והלכה כרבי מאיר.

Selon Rabbi Méir, même les grains du dessous proviennent peut-être de ceux qui sont tombés avant la moisson, et dans le doute, il faut les considérer comme du Lékete revenant aux pauvres.

Michna

Neuvième michna: Si quelqu'un prend la Péa et déclare vouloir la donner à tel ou tel pauvre, ce dernier l'a acquise d'après Rabbi Eli'ézer, qui raisonne ainsi: puisque («Migo») celui qui a pris la Péa pourrait la garder s'il se rendait pauvre en se dessaisissant de tous ses biens, on considère qu'il y a droit virtuellement; et puisqu'il pourrait se l'approprier, il peut aussi l'attribuer au pauvre de son choix. Mais les autres Sages n'acceptent pas ce raisonnement et demandent à celui qui a pris indûment la Péa de la donner au premier pauvre qui se présentera.

On a vu précédemment (voir *Péa* 1,6; *Hok-Lé-Israël*, *Parachate Mikèts*, *michna* pour dimanche) que les produits destinés aux pauvres sont exemptés de la dîme, revenant aux Lévides. Si un agriculteur non-Juif en Erets-Israël a laissé aux pauvres, à titre volontaire, les gerbes tombées ou oubliées ainsi que la pèa de son champ (voir sixième *michna* de notre chapitre), le Juif qui les acquiert doit en prélever la dîme à moins que le propriétaire s'en ait dessaisi par une déclaration en bonne et due forme, car ce qui est laissé à l'abandon est dispensé de la dîme.

Les deux dernières *Michnayote* de ce chapitre et les six premières du chapitre suivant se rapportent au Lékete:

Dixième michna: Quel est le Lékete (voir *Vayikra* 19.9) devant être laissé aux pauvres? Ce qui tombe de la main (ou de la faux) au moment de la moisson. Cependant, le propriétaire peut garder la poignée de blé qu'il a coupée ou arrachée s'il l'a lâchée accidentellement après s'être piqué à un chardon.

Plus précisément, ce qui tombe du creux de la main ou de la faux appartient aux pauvres, mais ce qui tombe du dos de la main ou de la faux reste au propriétaire. Ce qui tombe du bout des doigts ou de la faux revient aux pauvres d'après Rabbi Yichma'el; selon Rabbi 'Akiva, cela reste au propriétaire.

Onzième michna: Des grains amassés par les fourmis dans des trous qui se trouvent au milieu du blé sur pied – c'est-à-dire dans une partie du champ qui n'a pas encore été moissonnée – restent au propriétaire, car le Lékete porte seulement sur ce qui tombe au moment de la moisson. Dans la partie du champ déjà moissonnée, un premier maître, anonyme, attribue aux pauvres les grains qui se trouvent sur le dessus des fourmilières, parce qu'on peut supposer qu'ils proviennent de ceux qui sont tombés lors de la moisson. En revanche, les grains qui sont en dessous restent au propriétaire, parce que les fourmis les ont certainement emmenés là avant la moisson, c'est-à-dire avant que l'obligation du Lékete ne prenne effet.